

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-1176

26.11.2025

Statens Pensjonskasse

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Fallskjermhopp – tidligere psykiske plager – PTSD – ryggskade – årsakssammenheng

Forsikrede var utsatt for en hendelse i november 2018 i forbindelse med et fallskjermhopp i militæret. Før hendelsen hadde forsikrede hatt enkelte psykiske plager, men ble vurdert til toppscore på rygg og psykisk ved innrykk i militæret. Etter hendelsen fikk forsikrede ryggplager, og ble operert i september 2022. Hun ble diagnostisert med PTSD i desember 2022. Foretaket avslo krav under henvisning til manglende årsakssammenheng mellom hendelsen i 2018, og forsikredes nåværende plager i form av ryggplager og PTSD. Saken reiste spørsmål om forsikrede hadde sannsynliggjort årsakssammenheng mellom hendelsen i 2018, og de nåværende ryggplager og PTSD. Nemnda sluttet seg til sekretariatets vurdering om at det ikke var sannsynliggjort årsakssammenheng. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede var utsatt for en hendelse 28.11.18 i forbindelse med fallskjermhopp, der føttene hennes viklet seg i en medsoldat sine fallskjerm liner. Hun kom seg løs rett før landing.

Før hendelsen ble det notert toppscore på rygg og psykisk under innrykkundersøkelse i militæret. Forsikrede hadde videre før militæret hatt noen samtaler med psykolog grunnet "depresjon", men raskt ble bedre.

Forsikrede oppsøkte legen i forsvaret enkelte ganger etter hendelsen for andre forhold.

Ryggplager ble for første gang nevnt i notat av 4.12.20, hvor det ble notert: «1. Korsryggmerter. Plaget henne over 2-3 år. Ingen utstråling til beina»

I journalnotat fra desember 2020 fremkommer et ønske om utredning for ADHD og depresjon, og korsryggmerter ble nevnt. Det ble notert at hun ikke har skadet eller overbelastet ryggen.

I henvisning 16.1.21 fremgikk: «[...] Begynte å få ryggproblemer for ca. 6 år siden ifm at hun bar tunge ryggsekker. Har også tjenestegjort i spesialstyrkene og hadde betydelig belastning på ryggen der».

Forsikrede oppsøkte psykologspesialist A i februar 2021 for å få «hjelp til å bearbeide traumer etter militærtjenesten».

Spesialist i nevropsykologi B skrev 1.5.21 at forsikrede nevnte betydelige psykologiske traumer fra hjemmet i store deler av oppveksten, samt mange kroppslige plager, angst/ uro, depressivitet og søvnvansker.

I poliklinisk notat av 30.9.21 ble det notert «frisk utover rygg lidelsen».

I skademelding 27.11.21 opplyste forsikrede om skade i korsryggen november 2018, med første legebesøk 1.12.20. I skademeldingen var det vedlagt poliklinisk notat av 30.9.21, samt en

beskrivelse av hendelsesforløpet. Hendelsesforløpet ble beskrevet som at:

Jeg har opplevd store ryggsmarter under og i forkant av førstegangstjenesten som følge av tung oppakning som jeg mener har sammenheng med tjenesten. Første gang jeg opplevde ubehag i ryggen var for omtrent 4 år siden da jeg trente med sekk mot opptak. [...] Jeg husker imidlertid en betydelig endring og smerter etter opptaket sommeren 2018. Underveis i tjenesten ble belastningen større [...]

[...] kraftige smerter i korsryggen på senhøsten av 2018. Etter jul 2018 spredte smertene seg til hele kroppen men jeg vegret meg for å melde ifra da smertene avtok noe som følge av nedtrapping og treningspause i over 1,5 år [...] Smertene har kun blitt verre til tross at jeg har vært i ro og trent forebyggende styrke og kjerne, helt til det ble så akutt at jeg forstod at dette ikke kunne være normalt. Jeg fikk til slutt påvist brudd i L5 i januar 2021 med antydning til spondylolistese. [...]

Forsikredes fastlege skrev 10.1.22 at forsikrede «har vært pasient hos meg siden 1/5-97. Det attesteres med dette at hun ikke har konsultert meg mhp ryggplager før 4/12-20. Det er påvist spondylolyse og spondylolistese».

I uttalelse fra psykologspesialist A av 26.4.22 fremgår opplysning om kontakt med forsikrede fra februar 2021 i forbindelse med behandling av traumer fra militæret i perioden juli 2018 til juli 2019.

Forsikrede beskrev fallskjermhendelsen i e-post til forsvaret i juni 2022:

[...] Vi hadde akkurat droppet pakning da jeg ser opp og innser at vi plutselig er på vei mot hverandre ansikt til ansikt. Jeg fløy inn i linene hennes hvor føttene mine setter seg fast. Pakningen min blir svingt med tyngdekraften rundt henne. Jeg skjønnte det var livstruende da jeg hang opp ned i lufta etter fallskjermen hennes, og så at skjermen min begynte å miste luft. Der og da var det noe som skjedde i ryggen min og at det var vondt å henge slik. Pakningen, min makker og hennes pakning dro meg nedover og det føltes ut som at jeg ble dratt i to retninger. I bakgrunnen hørte jeg flere som ropte. Det var som om jeg våknet brått og skjønnte at nå måtte jeg gjøre tiltak ASAP. Jeg vurderte at det var for risikabelt å dra i nødskjermen som ville løst rett inn i skjermen våres, noe og ført til mer problemer. I stedet tok jeg det som føltes som verdens største situps og knotet for å frigjøre beina mine. [...] Vi kom oss til slutt løs, og da jeg så ned skjønnte jeg at vi var ca. 20-25 meter over bakken, noe som ville gi meg ca. 4-5 sekunder før landing. Jeg tenkte at det var for sent å dra i nødskjermen, og da jeg så opp at fallskjermen min som hadde stabilisert seg igjen, klargjorde jeg meg heller for en hard landing. Landingen gikk bedre enn forventet siden det var snø på bakken.

Forsvaret anbefalte 16.6.22 at Nav vurderte saken på nytt, og videre at det er sannsynlig at fysisk belastning under tjenesten kan ha ført til en forverret tilstand dersom det eksisterte en uoppdaget skade.

Forsikrede ble operert for spondylolyse i L5 den 22.9.22.

DPS vurderte 21.12.22 at forsikrede hadde PTSD og depresjon som kunne knyttes til fallskjermulykken og psykisk vold i militæret. Videre at det kunne ha sammenheng med tidligere depressive symptomer.

I uttalelse fra psykologspesialist A 2.1.23 fremgår at operasjon og innleggelse ved DPS hadde bidratt til å reaktivere traumene fra militæret.

I spesialisterklæring datert 13.1.23 utarbeidet av spesialist i voksenpsykologi og nevropsykologi C, ble det under overskriften «4.2 Samtale 13.09.2022» beskrevet fysisk og psykisk mishandling gjennom hele oppveksten og «terror daglig frem til hun var 15 år». Videre om mobbing frem til VGS, selvskading, mv. «Høsten 2017 ble hun veldig deprimert og nesten suicidal». Spesialisten vurderte, etter gjennomgang av ICD-10 kriteriene, at forsikrede oppfylte kriteriene for PTSD-diagnose. Om tidskriteriet skrev spesialisten:

E. Tidskriteriet: Når det gjelder tidskriteriet, forutsettes det at kriteriene B, C og D oppfylles «innenfor 6 måneder etter at den belastende hendelsen fant sted eller slutten av en belastende periode»

Tidskriteriet er oppfylt. Hun beskriver klare symptomer ved dimittering. [...]

Samlet er det mer enn 50 % sannsynlighet for årsakssammenheng mellom ulykken og skadelidtes psykiske plager. [...]

Foretaket avsto forsikredes krav, blant annet i brev av 23.3.23, under henvisning til manglende årsakssammenheng mellom hendelsen og senere ryggplager og PTSD.

I spesialisterklæring av spesialist D, datert 3.7.23, var det notert:

Akuttsymptomer: [Forsikrede] klarte å belaste rygg og bein etter ulykken, men hadde smerter i nedre del av ryggen som forplantet seg ut mot sidene av ryggen. Hun hadde også smerter i beina. Opplysninger om akuttsymptomer baserer seg på skadelidtes forklaring. Det foreligger ingen dokumentasjon på hendelsesforløpet eller akuttsymptomer.

Viser i denne sammenhengen til uttalelse fra [lege] datert 13.01.2022:

«Det er dessverre ingen opplysninger i din journal om at du har hatt rygg smerter i tiden du var i tjeneste. Vi forstår at du hadde tjeneste i en spesialavdeling med høye krav til å tåle belastninger. Vi kan likevel ikke skrive skademelding til NAV om dine rygg smerter så lenge det ikke er noen dokumentasjon på slike plager gjennom tjenestetiden. Vi kan imidlertid bekrefte at du hadde helt normal og god ryggfunksjon ved oppstart av tjeneste og at plagene du har i dag ikke var tilstede på tidspunkt for oppstart med vernepliktig førstegangstjeneste».

Forsikrede opplyste også til spesialisten om ryggplager, hetsing, mobbing, utestengelse etter fallskjermulykken, og PTSD-symptomer fra nyåret 2019. «[...] Grunnet psykisk sykdom søkte skadelidte hjelp for rygg smerter først 2 år etter skadehendelsen. Hun oppsøkte fastlege pga. korsrygg smerter først i desember 2020, hvor følgende ble notert ved konsultasjon 04.12.2020 [...]». Under «Erklæringens vurderingsdel» fremgikk:

Denne saken omhandler utvikling av spesifikk ryggtilstand og ikke uspesifikke bløtdelssmerter i ryggen. Fire kumulative vilkår kan dermed ikke anvendes i dette tilfelle. [...]

[...] Konklusjon:

[...] Ulykken [28.11.18] antas å forårsake stressreaksjon/ tretthetsbrudd i buen til L5- ryggvirvel, evt. i kombinasjon med tung fysisk belastning av ryggen i forkant av ulykken. Tatt utgangspunkt i at ulykken forårsaket stressreaksjon i buen til L5-virvel (spondylolyse), vil denne disponere for utvikling av spondylolistese (glidning). Det er uvisst om spondylolistese oppstod ifm. fallskjermulykken eller ca. 2 år etter skadehendelsen. Det foreligger ikke dokumenterte symptomer i akutt, subakutt eller tidlig senfase grunnet utviklet psykisk sykdom som innvirket på smerterapportering og kontakt med helsevesenet. Etter en samlet vurdering vil jeg konkludere med sannsynlighetsovervekt (mer enn 50% sannsynlighet) for årsakssammenheng mellom fallskjermulykken 28.11.2018 og skadelidtes korsrygg smerter dersom man legger til grunn tilstedeværelse av psykisk sykdom som årsak til manglende kontakt med helsevesenet første 2 år etter ulykken. [...]

Lege i Forsvaret skrev 27.7.23 til forsikrede at de ikke hadde opplysninger om ryggskade fra forsikredes tid i Forsvaret, men at det var «overveiende sannsynlig at disse plagene [...] kom i løpet av tjenesten. Legen vedla utfylt skademelding til Nav, datert 27.7.23. Nav godkjente PTSD som yrkesskade i vedtak 15.8.23.

I epikrise fra behandling hos DPS fra 20.12.23 til 26.8.25 er det notert at forsikrede hadde opplevd flere traumatiske opplevelser under tjenestetiden, samt at hun hadde retraumatiserende opplevelse i forbindelse med ryggoperasjon i 2022.

Foretakets rådgivende lege vurderte 31.1.24 spesialisterklæringen fra psykologspesialist C, og skrev:

Etter gjennomgang av dokumentasjonen er det etter mitt skjønn andre faktorer enn det ene fallskjermhoppet som mest sannsynlig kan forklare skadelidtes psykiske plager. At hun har symptomer som samsvarer med symptombildet ved PTSD er etter mitt skjønn ikke tilstrekkelig til å knytte disse til en hendelse, fallskjermhoppet 28.11.18.

Foretakets rådgivende lege vurderte samme dag spørsmålet om årsakssammenheng til ryggplager. Etter gjennomgang av bl.a. dr. D sin erklæring skrev han at han ikke kunne se at spesialistens vurdering var faglig begrunnet:

I tilleggserklæring datert 2.2.24 utarbeidet av spesialist i fysikalsk medisin og rehabilitering D, fremgår det at:

«[...] Etter mitt skjønn forklarer psykisk sykdom skadelidtes manglende kontakt med helsevesenet. Ut ifra det overnevnte, kan årsakssammenhengen vurderes som «overveiende sannsynlig» i stedet for «mest sannsynlig», dvs. større sannsynlighetsgrad enn tidligere anslått».

Trygderetten vurderte 30.4.24, at det ikke i tilstrekkelig grad var sannsynliggjort at ryggskaden var en yrkesskade. Det ble bl.a. vist til manglende dokumentasjon på akuttsymptomer .

I uttalelse datert 2.9.24 fra DPS fremgår at forsikrede «har i behandlingen vist tydelig observerbare PTSD-symptomer, herunder sterk autonom aktivering, panikk og dissosiasjon i forbindelse med gjenopplevelse av fallskjermulykke». Videre at behandler vurderte at ulykken i 2018 fremsto som kjernetraumatet i forsikredes lidelse.

Forsikrede opplyste 14.11.24 at:

Årsaken til manglende tidsnær dokumentasjon var at klager ble utsatt for forutgående mobbing og trakassering, samt at ulykken var traumatisk. [...]

[...]

Min klient opplyser videre at hun ble presset til å hoppe i fallskjerm på nytt for å fullføre kurset, uten at det ble foretatt samtale med henne i forkant. Hun gjennomførte 3 hopp etter ulykken og hver gang fikk hun kraftige angstanfall og kastet opp på landingsfeltet. Hun opplyser videre at hun også har fått panikkanfall hver gang hun har sett helikopter og fly etter dette, noe hun jobber aktivt med i EMDR behandling i 2024.

I brev 23.12.24 forklarte forsikrede følgende om hvorfor fallskjermhendelsen og psykiske plager ikke fremgikk av skademeldingen:

[...] klager var psykisk nedbrutt og at hun unngikk/ikke klarte å tenke på og snakke om fallskjermulykken. Videre gikk mye av 2021 med til utredning for ADHD og oppstart med medisiner hos psykiater [...] den

20.12.21. Selv om fallskjermulykken ble omtalt både til psykologer, leger og fysioterapeut i 2021, var det ikke før i 2022 at klager klarte å se betydningen av fallskjermulykken som årsaksfaktor til både hennes psykiske plager og ryggplager.

Det må også ses hen til at klager i stor grad også rent faktisk var isolert på grunn av koronapandemien fra mars 2020. Hun ble derfor enda mer alene med følelsen av skam, skyld og kaotiske tanker og følelser (og ubehandlet ADHD). [...]

I tilleggserklæring fra spesialist i fysikalsk medisin og rehabilitering D av 26.2.25 ble det vurdert at det fremsto sannsynlig at fallskjermhendelsen forårsaket ryggskader.

I DPS sin uttalelse til Nav av 15.8.25 ble forsikrede vurdert som 100 % arbeidsufør, med håp om bedring på sikt. Det ble gjentatt at hendelsen i 2018 fremsto som kjernetraumatet og at fravær i oppfølgingen hadde forsterket traumatet.

Forsikrede har i det vesentlige anført at det er årsakssammenheng mellom fallskjermulykken og senere varige ryggplager og PTSD/psykiske plager. Det vises til fremlagte spesialist erklæringer, samt at Nav godkjente forsikredes PTSD som yrkesskade. Disse veier tyngre enn foretakets rådgivende lege sin vurdering.

Ulykken har vært en nødvendig og vesentlig betingelse for plagene, og det er naturlig å knytte ansvar til denne, jf. HR-2018-557- A avsnitt 24. Evt. sårbarhet er foretakets risiko. Uttalelse fra forsikredes romkamerat av 3.7.22 viser at forsikrede hadde PTSD-symptomer umiddelbart etter dimittering. Manglende dokumentasjon utover dette, skyldes særlig press i militæret og forutgående mobbing og trakassering, samt at ulykken var traumatisk. De psykiske plagene satte

også forsikrede ut av stand til å søke hjelp for ryggskaden. Det må legges vesentlig mer vekt på de innhentede erklæringene enn foretakets rådgivende lege, som verken har undersøkt forsikrede eller har riktig spesialitet (for verken de psykiske eller fysiske plagene).

Selv om det anføres at det er sannsynliggjort at de psykiske symptomene oppstod innen 6 måneder, anføres uansett at det må legges til grunn at symptomer på PTSD kan oppstå langt senere enn 6 måneder ved vurderingen av om PTSD er tilstrekkelig sannsynliggjort, jf. DSM-V, ICD-11 og TRR-2021-1789. Og for det tilfellet at det ikke skulle anse det sannsynliggjort at hun har utviklet PTSD som følge av fallskjermulykken, anføres at hun har utviklet erstatningsmessige psykiske plager etter ulykken.

Videre anføres at sekretariatet har overskredet sin kompetanse ved å foreta en selvstendig medisinsk vurdering av årsaksspørsmålet. Etter forskrift om klageorganer for forbrukersaker § 6 og Finansklagenemndas praksis kan sekretariatet ikke fastsette medisinske konklusjoner i strid med sakkyndige spesialistvurderinger uten å innhente uavhengig ny vurdering. Når sekretariatet likevel tilsidesetter vurderingene fra spesialistene, foreligger det en uforsvarlig og ugyldig saksbehandling.

Foretaket har i det vesentlige anført at forsikrede ikke har sannsynliggjort årsakssammenheng mellom hendelsen 28.11.18 og etterfølgende helseplager. Verken fallskjermhendelsen eller psykiske plager er ikke nevnt i skademeldingen fra desember 2021. Det mangler tidsnær dokumentasjon på akutt- og brosymptomer. Av Forsvarets journal fremgår kontakt med lege etter ulykken, men ikke for ryggplager eller psykiske plager. Med manglende tidsnære journalopplysninger fremstår det som at det har vært svært beskjedne krefter involvert, og at hendelsen ikke kan ha vært tilstrekkelig alvorlig til å kunne påføre forsikrede en varig ryggskade.

Dersom hun hadde ryggplager av betydning etter fallskjermhoppet ville det vært naturlig å oppsøke lege umiddelbart etter hendelsen, uavhengig av psykiske plager eller andre forhold som det er vist til som begrunnelse for manglende legekontakt. Det er påfallende at lege ikke ble oppsøkt før det gikk to år etter hendelsen. Rådgivende lege har også opplyst at spondylolyse ikke er uvanlige funn hos pasienter med ryggplager uavhengig av traumer, og det er en vanlig årsak til nedre ryggsmarter. Hun har også blitt utsatt for mobbing / trakassering av medsoldater og ledere over et lengre tidsrom. Det fremstår som at både ryggplagene og de psykiske plagene oppstod som følge av belastning over tid (evt. andre årsaker enn fallskjermhendelsen), som ikke gir rett til erstatning, jf. ftrl. § 13-3 tredje ledd og 2016-275.

Dersom fallskjermhendelsen anses som en samvirkende årsak til den negative helseutviklingen, vil aktuelle hendelse bli et så uvesentlig element i årsaksrekken at det ikke er naturlig eller rimelig å knytte ansvar til den, jf. Rt-2010-1547.

Adekvansbegrensningene må gjelde for alle skader der symptomutviklingen fraviker en skadebiologisk forklaringsmodell. Det dreier seg om et sykdomsforløp som er uvanlig, atypisk, og så avledet i forhold til den anførte hendelsen, at det ikke er rimelig å pålegge foretaket erstatningsansvar. Det foreligger ikke årsakssammenheng mellom hendelsens eventuelle årsaksbidrag og et økonomisk tap. Dette gjelder særlig når det blir snakk om en varig og betydelig ervedsuførhet.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder om det er sannsynliggjort årsakssammenheng mellom hendelsen i 2018, og nåværende ryggplager og PTSD.

Sekretariatet ga ikke forsikrede medhold. Sekretariatet viste til at samtlige sakkyndige erklæringer som konkluderte med at det forelå årsakssammenheng, var basert på forklaringer som tegnet et annet bilde enn det som fremgikk av tidsnær dokumentasjon. Forklaringene var videre avgitt flere år etter hendelsen. Etter sekretariatets syn var det dermed ikke sannsynliggjort årsakssammenheng. Sekretariatet bemerket også at saken ikke egnet seg for skriftlig saksbehandling.

Nemnda slutter seg til sekretariatets begrunnelse.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Birgitte Hagland (leder), Tonje Giertsen (bransjerepresentant), og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).